

LIETUVOS RESPUBLIKOS GENERALINĖ PROKURATŪRA

Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijai

2026-05- Nr.
Į 2026-05-05 Nr. (1.36 Mr) 2T-547

DĖL VYRIAUSYBĖS NUTARIMO PROJEKTO DERINIMO

Susipažinę su pateiktu derinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso patvirtinimo ir įsigaliojimo įstatymo Nr. VIII-1968 Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 145 straipsnio papildymo ir 170 straipsnio 3 dalies pakeitimo įstatymo projekto Nr. XVP-762“ projektu (toliau – Nutarimo projektas), teikiame prokuratūros nuomonę.

Pritariame Nutarimo projekte išsakytai pozicijai nepritarti Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso patvirtinimo ir įsigaliojimo įstatymo Nr. VIII-1968 Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 145 straipsnio papildymo ir 170 straipsnio 3 dalies pakeitimo įstatymo projektui Nr. XVP-762 (toliau – Įstatymo projektas).

Įstatymo projektu siūloma kriminalizuoti ir Baudžiamojo kodekso (toliau – BK) 145 straipsnio 1 dalyje įtvirtinti naują nusikaltimo sudėtį: 1) grasinimą nužudyti žmogų per visuomenės informavimo priemones; 2) kvietimą nužudyti žmogų per visuomenės informavimo priemones; 3) grasinimą sunkiai sutrikdyti žmogaus sveikatą per visuomenės informavimo priemones; 4) kvietimą sunkiai sutrikdyti žmogaus sveikatą per visuomenės informavimo priemones; 5) kurstymą smurtauti prieš žmogų per visuomenės informavimo priemones.

Įstatymo projekto aiškinamajame rašte nurodyta, kad Įstatymo projektu siekiama užpildyti teisinio reguliavimo spragas, tačiau su tokiu vertinimu negalima sutikti. Manytina, kad galiojanti BK 145 straipsnio 1 dalies redakcija apima ir Įstatymo projektu siūlomas kriminalizuoti veikas, kiek tai susiję su grasinimu nužudyti žmogų ar sunkiai sutrikdyti jo sveikatą naudojant visuomenės informavimo priemones. Šio BK straipsnio 1 dalies redakcijoje nustatyta baudžiamoji atsakomybė tam, kas grąsino nužudyti žmogų ar sunkiai sutrikdyti jo sveikatą, jeigu buvo pakankamas pagrindas manyti, kad grąsinimas gali būti įvykdytas. Įstatymas nekonkretizuoja, kokiomis priemonėmis turi būti išreikštas grąsinimas, todėl (pagal teismų praktiką) jis gali būti išreiškiamas įvairiai: žodžiu, raštu, pasitelkiant elektroninių ryšių priemones, konkludentiniais veiksmais ir kt. Taigi grąsinimo išraiškos priemonės gali būti įvairios, taip pat ir per visuomenės informavimo priemones. Dėl to keisti šiuo metu galiojančios BK 145 straipsnio 1 dalies dispoziciją įrašant konkretų veikos padarymo būdą „per visuomenės informavimo priemones viešai“ nėra pagrindo. Pažymėtina, kad itin detalus atskirų, siauros apimties veikų kriminalizavimas nėra geroji praktika ir tai tik nepagrįstai susiaurintų galimybę taikyti atsakomybę už tokio pobūdžio veikas.

Įstatymo projektu siūlomi kriminalizuoti veiksmai: kvietimas nužudyti žmogų ar sunkiai sutrikdyti jo sveikatą arba kurstymas prieš žmogų smurtauti naudojant visuomenės informavimo priemones, atitinka BK 170 straipsnio 3 dalyje įtvirtintą nusikaltimo sudėtį. Pagal BK 170 straipsnio 3 dalį baudžiamas tas, kas viešai kurstė smurtauti, fiziškai susidoroti su žmonių grupe ar jai priklausančiu asmeniu dėl amžiaus, lyties, seksualinės orientacijos, negalios, rasės, odos spalvos,

tautybės, kalbos, kilmės, etninės kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, religijos arba įsitikinimų ar pažiūrų. Be to, sutiktina su Nutarimo projekto argumentais, kad kurstymas imtis smurtinių veiksmų prieš konkretų asmenį ar asmenų grupę, esant konkrečioms aplinkybėms, rodančioms, kad asmuo bendrininkaudamas palenkė (paskatino) kitą asmenį daryti nusikalstamą veiką, galėtų būti kvalifikuojamas pagal BK 24 straipsnį kaip kurstytojo veiksmai kartu su atitinkama įvykdytos nusikalstamos veikos sudėtimi.

Baudžiamoji atsakomybė yra griežčiausia teisinės atsakomybės rūšis, taikoma už pačias pavojingiausias veikas ir sukelianti pačias sunkiausias teises, socialines ir reputacines pasekmes asmeniui, todėl ji turi būti suvokiama kaip kraštutinė, paskutinė priemonė (lot. *ultima ratio*), naudojama saugomų teisių gėrių, vertybių apsaugai tais atvejais, kai švelnesnėmis priemonėmis tų pačių tikslų negalima pasiekti.

Atsižvelgiant į tai, kad BK yra kriminalizuotos pavojingiausios, realią grėsmę asmens sveikatai ar gyvybei keliančios veikos (BK 145 straipsnis), neapykantos nusikaltimai (BK 170 straipsnio 3 dalis), manytina, kad dabartinis teisinis reguliavimas yra pakankamas, proporcingas ir užtikrina baudžiamosios atsakomybės kaip *ultima ratio* taikymą, todėl teisinio reguliavimo spragos, priešingai nei nurodyta Įstatymo projekto aiškinamajame rašte, neįžvelgtinos. Nėra pagrindo ir pagrįsto būtinumo griežtinti atsakomybę už BK 170 straipsnio 3 dalyje numatytą nusikalstamą veiką didinant maksimalią laisvės atėmimo bausmės ribą. Už tokio pobūdžio nusikalstamas veikas teismai dažniausiai skiria su terminuotu laisvės atėmimu nesusijusią bausmę. Taigi nėra pagrindo teigti, jog, numčius griežtesnę laisvės atėmimo bausmę, tokių veikų būtų padaroma mažiau.

Šiuo metu BK 170 straipsnyje nurodytos sankcijos, tarp jų ir BK 170 straipsnio 3 dalyje, yra proporcingos ir adekvačios šiame straipsnyje numatytų veikų pavojingumui, taip pat jos leidžia teismui tinkamai individualizuoti bausmę. Pažymėtina, kad atskirų BK normų sankcijos sudaro tam tikrą sistemą – jose numatytos bausmės, jų rūšys ir dydžiai dera tarpusavyje, nes, rengiant BK kaip teisės aktą, bausmės sankcijose buvo nustatytos įvertinus įstatymo saugomą objektą, į kurį kėsinamasi tam tikra nusikalstama veika, veikos sunkumą ir kt. Tad bet koks nepakankamai motyvuotas ir objektyviai nepagrįstas siekis keisti (šiuo atveju griežtinti) bausmę, išbalansuoja BK bausmių sistemą. Baudžiamosios atsakomybės griežtinimas turi būti siejamas su realiais teisinio reguliavimo trūkumais, trukdančiais veiksmingai taikyti sankcijas, su sankcijų neadekvatumu ir pan. Įstatymo projekto rengėjai tokių sisteminių problemų pavyzdžių, dėl kurių šiuo metu BK 170 straipsnio 3 dalyje numatytos sankcijos būtų nepakankamos ir praktikoje kiltų sunkumų taikant šią normą, nepateikė ir iš esmės nenurodė, kuo grindžiamas siūlymas padidinti BK 170 straipsnio 3 dalyje nurodyto nusikaltimo pavojingumą (t. y. priskirti jį prie apysunkių nusikaltimų).

Atsižvelgdami į tai, kas išdėstyta, pritariame Nutarimo projekte išsakytai pozicijai – nepritari Įstatymo projektui.

Generalinė prokurorė

Nida Grunskienė